

در بحبوحه جنگ و قحطی تحمیلی به غزه، مقاومت فلسطین با انتشار چند تصویر، طوفانی در شهرک‌های اشغالی به پا کرد. ماجرا از این قرار است که انتشار ویدئویی از یک اسیر صهیونیست که از شدت گرسنگی ضعیف و نحیف شده بود، مانند یک جرقه عمل کرد و به اعتراضات گسترده‌ای در شهرهای اشغالی دامن زد. این اقدام هوشمندانه حماس که یک نمونه موفق از قدرت نرم محسوب می‌شود، در زمانی دقیق و هدفمند صورت گرفت که کابینه نتانیاهو را به مخمصه انداخت و کار به جایی رسید که حتی برخی صهیونیست‌های معترض در شهرک‌های اشغالی، تصاویر کودکان فلسطینی را در دست گرفتند و خواهان توقف جنگ شدند.

■ ■ ■

— **قدرت نرم این‌طور عمل می‌کند**

مقاومت فلسطین از ابتدای جنگ غزه، به خوبی از ابزارهای رسانه‌ای و استفاده کرده است. این در حالی است که رژیم صهیونیستی با تکیه بر قدرت نظامی و لابی رسانه‌های غربی سعی در پنهان کردن جنایات خود دارد. حماس با انتشار ویدئوها و پیام‌های هدفمند، روایت خود را به جهان و به ویژه به فضای داخلی اسرائیل منتقل کرده و کار به جایی رسیده که در شهرهای مختلف دنیا هم تظاهرات ضداسرائیلی برگزار می‌شود. انتشار ویدئوی اسیر اسرائیلی، دقیقاً در همین راستا بود. با این حال این عمل، سه هدف اصلی را دنبال می‌کرد:

اول، نمایش سیاست گرسنگی‌سازی؛ در حالی که نتانیاهو به شدت قحطی در غزه را انکار می‌کرد و مدعی بود که کمک‌های بشردوستانه به اندازه کافی به این باریکه می‌رسد، ویدئوی این اسیر این دروغ را آشکار کرد. تصویر بدن استخوانی و صورت از رمق افتاده او، به قاطعیت نشان داد که نه‌ها مردم فلسطین، بلکه اسرای صهیونیست نیز از این قحطی رنج می‌برند.

دوم، تحریک احساسات اشغال‌گران صهیونیستی؛ هیچ تصویری به اندازه تصویر یک شهروند اسرائیلی که در حال مرگ از گرسنگی است، نمی‌تواند احساسات اشغالگران را تحریک کند. این ویدئو مستقیماً خانواده‌های اسرا و عموم مردم را مخاطب قرار داد و این سؤوال را در ذهن آن‌ها ایجاد کرد که چرا مقاماتشان برای بازگرداندن فرزندانشان به خانه اقدام نمی‌کنند؟

سوم، افزایش فشار بر نتانیاهو: این اقدام، فشار داخلی بر نتانیاهو را به اوج رساند. خانواده‌های اسیرا که پیش از این نیز از عملکرد کابینه ناراضی بودند، با دیدن این ویدئو به خیابان‌ها سرازیر شدند و خواستار اقدام فوری برای توافقی تبادل اسرا شدند. این اقدام حماس، به جنبش اعتراضی در اسرائیل جان تازه‌ای داد.

— **انتشار این تصویر نشانهٔ شکنجه اسراست؟**

برخی بر این باورند که نمایش یک اسیر نحیف‌شده، وجهه‌بدی از حماس می‌سازد و این گروه را در چشم جهانیان به عنوان یک گروه بی‌رحم معرفی می‌کند. این انتقادها به چند دلیل از اعتبار فاصله دارد:

اول، واقعیت قحطی تحمیلی؛ دلیل اصلی ضعف این اسیر، کمبود شدید غذا و دارو در غزه است. این وضعیت نتیجه مستقیم سیاست‌های محاصره و گرسنگی‌سازی رژیم صهیونیستی است. حماس با انتشار این تصاویر جنایات دشمن را به شکلی ملموس به تصویر کشید، برخلاف باور این منتقدان، تصویر اسیر نحیف‌شده اتهام از حماس را بر می‌دارد و مستقیماً متوجه نتانیاهو و کابینه‌اش می‌کند.

دوم، تفاوت با تصاویر قبلی؛ حماس پیش از این نیز تصویری از اسرای سالم و

ساکنان سرزمین‌های اشغالی در اعتراض به سیاست‌های نتانیاهو دوباره به خیابان‌های تل‌آویور یختند

بوم بوم تل‌آویو ۲

و همچنین بر ثبات سیاسی، اقتصادی و اجتماعی فضای داخلی اسرائیل نیز تأثیر منفی گذاشته است. عیاد متی، پژوهشگر مسائل رژیم اشغالگر معتقد است: «اسرائیل در هیچ یک از مسائل اعم از اسرا و مسائل دیگر موفق نبوده است، روشن است که کابینه وی دچار سردرگمی و شکست شده است و هیچ یک از شعارهای آن در جنگ تحقق نیافته است.»

— **نتانیاهو و تصمیم‌های مهم**

نتانیاهو پیش از این ادعا کرده بود که «هیچ‌کس در غزه گرسنه نیست» و ارتش اجازه ورود کمک‌ها را داده است. اما این تصاویر ادعاهای او را بی اعتبار کرد. نتیجه این اقدامات، انزوای روزافزون رژیم صهیونیستی در سطح بین‌المللی و افزایش فشار داخلی برای تغییر سیاست‌های جنگی است. تظاهرات کنندگان با درک این واقعیت که اسرائیانش «تاوان لجاجت نتانیاهو و کابینه‌اش را در تحمل سیاست گرسنگی بر ملت فلسطین» می‌پردازند، اکنون با شدت بیشتری خواستار پایان جنگ و برقراری توافق هستند و از او خواستند که با استفاده از نفوذ خود، نتانیاهو که مردم غزه گرسنه به‌مانند، اسرای آن‌ها نیز در خطر خواهند بود، این معادله جدید، نتانیاهو را در شرایط دشواری قرار داده و احتمالاً او را مجبور به اتخاذ تصمیم‌های مهمی خواهد کرد.

— **ده‌هزار سرباز صهیونیست گرفتار آسیب روانی**

رؤسای سابق موساد، شین‌ت و فرماندهان پیشین ارتش اسرائیل، با صدها چهره بانفوذ دیگر، در اقدامی بی‌سابقه نامه‌ای سرکشاده خطاب به دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور آمریکا نوشتند و از او خواستند که با استفاده از نفوذ خود، نتانیاهو را وادار به پایان دادن به جنگ غزه کند. این نامه تأکید می‌کند که حماس دیگر تهدید راهبردی برای اسرائیل محسوب نمی‌شود و اهداف نظامی قابل دستیابی در این جنگ، محقق شده است. امی آyalون، رئیس پیشین شین‌بت، در یک پیام ویدئویی هشدار داده که در آغاز، این جنگی عادلانه و دفاعی بود، اما پس از دستیابی به اهداف نظامی، ادامه آن دیگر مشروعیت ندارد و امنیت و هویت

اسرائیل را به خطر انداخته است.

این مقامات سابق، معتقدند هدف سوم و مهم‌ترین هدف که بازگرداندن همه گروگان‌هاست، تنها از طریق یک توافق سیاسی ممکن است و تأکید کردند که دنبال کردن باقی‌مانده فرماندهان حماس را می‌توان در آینده انجام داد. انتشار این نامه در حالی صورت گرفت که نتانیاهو قصد داشت عملیات نظامی در غزه را گسترش دهد، امری که نشان‌دهنده شکاف عمیق میان کابینه و چهره‌های امنیتی و نظامی اسرائیل بود.

مسئله گروگان‌ها تنها نگرانی در میان مخالفان ادامه جنگ غزه نبود. این جنگ عواقب روانی و یرانگری برای سربازان اسرائیلی داشته است. روزنامه هاآرتص در گزارشی تکان‌دهنده از افزایش بی‌سابقه خودکشی در میان سربازان نوشت و اعلام کرد تنها در ماه گذشته (ژوئیه) هفت سرباز اسرائیلی خودکشی کرده‌اند. بر اساس آمار وزارت دفاع اسرائیل، از زمان آغاز جنگ، حدود ۱۹ هزار نظامی اسرائیلی مجروح شده‌اند که ۱۰ هزار نفر از آن‌ها دچار آسیب روانی شده‌اند. اداره «بازتوتانی» نیز اذعان داشته که در مان سربازان را «در مقیاس بی‌سابقه» انجام می‌دهد و این روند «رو به افزایش» است که یک چالش بزرگ را در زمینه نیاز به درمانگران و روانپزشکان ایجاد کرده است.

— **طغیان حریدی‌ها**

یکی دیگر از مهم‌ترین شکاف‌ها در اسرائیل که در بحبوحه جنگ غزه به مانع جدی برای کابینه نتانیاهو تبدیل شده، موضوع سربازی اجباری است. در حالی که هزاران نفر از اسرائیلی‌ها در حال جنگ هستند، طیف حریدی‌ها (یهودیان ارتدکس افراطی) همچنان از خدمت سربازی معافند که این امر موجب خشم زیادی شده است.

پایگاه خبری عبری‌زبان «واللا» در گزارشی به این موضوع پرداخت و اعلام کرد که در پی ادامه ارسال فراخوان سربازی برای دانشجویان مدارس دینی، رهبران این فرقه تشست‌های فوق‌العاده‌ای را برگزار کرده‌اند. خاخام داو لاندو، یکی از رهبران شناخته‌شده حریدی‌ها، با لحنی تند به مقامات اسرائیلی هشدار داده و تهدید کرده است که در صورت دستگیری هر یک از جوانان حریدی که به این فراخوان‌ها بی‌اعتنایی کرده‌اند، «خشم جهانی علیه اسرائیل» به راه خواهد افتاد.

او در سخنرانی خود جوانان حریدی را به سرپیچی از قانون تشویق و تأکید کرده است که حریدی‌ها از طریق جوامع یهودی ارتدکس در سراسر جهان، فشارهای سیاسی و اقتصادی بین‌المللی را بر کابینه رژیم وارد خواهند آورد.

این تهدیدها در حالی مطرح می‌شود که برخی از خاخام‌های سرشناس به پیروان خود اجازه داده‌اند که برای فرار از خدمت سربازی حتی «حرمت‌شبه» را هم بشکنند. خاخام لاندو به مقامات صهیونیست هشدار داده که رفتارهای «ناپرخانه» آن‌ها موجب تشش با قانون می‌شود و در صورت اهانت به دانشجویان مدارس دینی، حریدی‌های جهان را به لرزه درخواهند آورد.

یک منبع آگاه در جنبش «دیگل هتوراه»، مهم‌ترین حزب حریدی در کنست، فاش کرده که هدف اصلی از این تهدید، بسیج یهودیان ارتدکس در ایالات

متحده برای اعمال فشار بر کابینه نتانیاهو است. یکی از نزدیکان خاخام لاندو نیز مستقیماً بنیامین نتانیاهو را مسئول اصلی این بحران دانسته و یادآور شده

است که او بارها برای حل این مشکل قول داده، اما موفق به انجام آن نشده

است. این بحران کابینه نتانیاهو را در یک دوراهی سخت قرار داده است؛ از

یک سو فشار فزاینده شهرکنشین‌ها برای برقراری عدالت در سربازی و از

سوی دیگر تهدیدهای حریدی‌ها که می‌توانند ائتلاف شکننده نتانیاهو را به

فروپاشی بکشانند.

توصیه‌هایی برای احیای خطبه‌های جمعه

حلقه‌هایی واسط برای صیانت از امر ملی

— **رسانه اثرگذاری به نام نماز جمعه**

از اتمام حجت با گروه موسوم به سبازمان مجاهدین خلق تا اعلام موضع علیه دشمن متجاوز بعثی و امپریالیسم غرب تا تأکید بر لزوم صحت برگزاری انتخابات ریاست‌جمهوری، تنها بخشی از موضوعات کلیدی و محوری تاریخ انقلاب بودند که در دل حادثه، با موضوع گیری انمه جمعه وقت در مورد آن اتفاق و حادثه آن نماز جمعه و خطبه را به یکی از ماندگارترین رویدادهای تاریخ انقلاب تبدیل کرده است. آیت‌الله طالقانی اولین امام جمعه تهران که تلاش می‌کرد گروه موسوم به مجاهدین خلق را از انحراف بیشتر نجات دهد در آخرین خطبه نماز جمعه در شهریور ۵۸ صراحتاً علیه این سازمان تروریستی موضع گرفت و گفت: «من خودم را برای دفاع از این ها فدیهِ می‌کردم، حتی در مقابل برخی از تنگ‌نظر ها آن‌ها مرا متهم می‌کردند. حتی رهبر می‌گفتند چرا با این‌ها مسامحه می‌کنید، می‌گفتم شاید با نصیحت موعظه و تغییر اوضاع، جذب عامه مردم شوند. دیگر حوصله همه را سرآوردند.» این آخرین موضع گیری آیت‌الله طالقانی با منطبق در تریبون نماز جمعه بود. انتصاب آیت‌الله خامنه‌ای به‌عنوان سومین امام جمعه تهران، جوان روحانی مسلط به گفتمان انقلاب که در سخنرانی مهارت و ویژه‌ای دارد نشان می‌داد، این جایگاه در نگاه امام تقدسی کلیدی داشته است. در همان برهه تاریخی و زمانی که فرقه رجوی دست به ترور چهره‌ها و به اصطلاح ستون‌های نظام زد، ترور انمه جمعه و به شهادت رساندن امامان جمعه در محراب، برای ضربه زدن به نظام سیاسی ایران، اجزایی شد. در سال‌های بعد از پایان جنگ و به رهبری رسیدن آیت‌الله خامنه‌ای هم ایشان از همین تریبون برای اعلام موضع صریح در مورد رویدادهای مهم سیاسی و بین‌المللی استفاده می‌کردند. نکته مهم‌تر آن بود که مردم برای این تریبون مرجعیت قائل بودند و حتی زمانی که در نماز جمعه حاضر نمی‌شدند هم پخش خطبه‌ها را دنبال می‌کردند به همین خاطر است که در میانه دهه هفتاد و در آستانه انتخابات ریاست‌جمهوری سال ۷۶ مرحوم هاشمی در تریبون نماز جمعه به موضوع صحت برگزاری انتخابات اشاره می‌کنند و بعد از آن موجی در فضای سیاسی و رسانه‌ای کشور به راه می‌افتد. واقعیت این بود که امامان جمعه و مردم از تریبون نماز جمعه به‌مثابه بلندگو و رسانه برای شنیدن و بیان مواضع استفاده می‌کردند، مواج‌ه‌ای که وجه تمایز شاخص نظام سیاسی ایران بود. البته همچنان در سال‌های اخیر رهبر انقلاب از تریبون نمازهای عبادی سیاسی مثل نماز عیدفطر برای اعلام موضع خطاب به مردم و قدرت‌های غربی استفاده می‌کنند.

— **فرصت تقویت جایگاه نماز جمعه**

اما این واقعیت قابل انکار نیست که نماز جمعه در سال‌های اخیر جایگاه و موضوعیت سابق را در میان مردم ندارد. بخشی از آن ناشی از غلبه فضای مجازی و در دسترس‌تر قرار گرفتن صحبت‌ها در فضایی ساده‌تر بوده اما بخشی از آن

و به‌واسطه کم بودن منبع اخبار، دسترسی مردم کمتر بود و تریبون نماز

جمعه یکی از محدود محل‌ها برای شنیدن تحلیل‌ها بود، امام جمعه با توجه به

این تغییرات ضمن به‌روزرسانی خطبه‌ها متناسب با شرایط ایران امروز، خطبه

بخوانند ضمن آن‌که این موضوع در فضای رسانه‌ای اثرگذار است برای بدنه

جامعه نیز موضوعیت پیدا کند.

۶۰ و به‌واسطه کم بودن منبع اخبار، دسترسی مردم کمتر بود و تریبون نماز جمعه یکی از محدود محل‌ها برای شنیدن تحلیل‌ها بود، امام جمعه با توجه به این تغییرات ضمن به‌روزرسانی خطبه‌ها متناسب با شرایط ایران امروز، خطبه بخوانند ضمن آن‌که این موضوع در فضای رسانه‌ای اثرگذار است برای بدنه جامعه نیز موضوعیت پیدا کند.

— **امام شنبه‌ها هم باشید**

امام جمعه نبوتن امام جمعه موضوع دیگری است که نباید از چشم امام بیفتد، برقراری ارتباط امام جمعه با مردم و پیگیر مشکلات آن‌ها بودن در طول هفته ناخودآگاه مردم را دلویرای مطرح کردن دغدغه‌هایشان، به نماز جمعه می‌کشاند. البته همین پیگیری مشکلات مردم، محبوبیت امام جمعه و حسن نظر ارام را در نگاه مردم، افزایش می‌دهد. در واقعیت امام جمعه باید امام شنبه‌ها نیز باشد. در برخی از شهرها و امامان برخی شهرها از جمله آیت‌الله عاملی و شهید آلا‌هاشم از جمله امامان جمعه‌ای هستند که به‌دلیل همین ویژگی خاص، میان مردم محبوبیت پیدا کردند. طبیعی است که در کلان‌شهر بزرگی مثل تهران، اقامه نماز جمعه و ارتباط با مردم اهمیتی دوچندان پیدا می‌کند.

— **از مشاوران رسانه‌ای استفاده کنید**

این موضوع غیرقابل انکار است که اظهارات و صحبت‌های امامان جمعه هم مورد توجه رسانه‌های داخل کشور قرار می‌گیرد و هم در رسانه‌های فارسی‌زبان رصد می‌شود. در واقعیت برخی از این رسانه‌ها نیز با شیفتن، به دنبال بهربرداری‌ها سوء از صحبت‌های انمه جمعه هستند. براین اساس لازم است که امامان جمعه دقت نظر و هوشمندی در ایراد صحبت‌ها و سخنرانی‌ها داشته باشند و در تنظیم متن صحبت‌ها و خطبه‌ها از شورت مشاوران رسانه‌ای استفاده کنند تا مانع این شود که رسانه‌های فارسی‌زبان بتوانند با سوءاستفاده و تقطیع بخشی از صحبت‌ها، زمینه‌ریمه خوردن انسجام اجتماعی و قطعی سازی را در داخل کشور فراهم کنند.

— **خروجی‌های حوزه علمیه را دریا بید**

یکی از عواملی که موجب کم‌رونق شدن نماز جمعه شده را می‌بایست در خروجی‌های حوزه علمیه جست‌وجو کرد. حوزه‌های علمیه می‌بایست جوانانی را تربیت کنند که بلافاصله بعد از خروج از حوزه بتوانند در حوزه‌هایی که نیاز به ارائه فکر و برقراری ارتباط با مردم داشته باشد، نقش آفرینی کنند و درعین حال که مسلط با مبانی گفتگمانی نظام اسلامی هستند، بتوانند نقش حلقه واسط را ایفا کنند. تمرکز حوزه بر تربیت طلاب هم امکانی در اختیار امامان جمعه قرار می‌دهد که بتوانند از آن‌ها کمک بگیرند و در گام بعدی آن‌ها نیز در مقام امام جمعه حاضر شوند و نقش مؤثرتری در جایگاه حلقه‌های واسط ایفا کنند.